
MANUEL VICENT

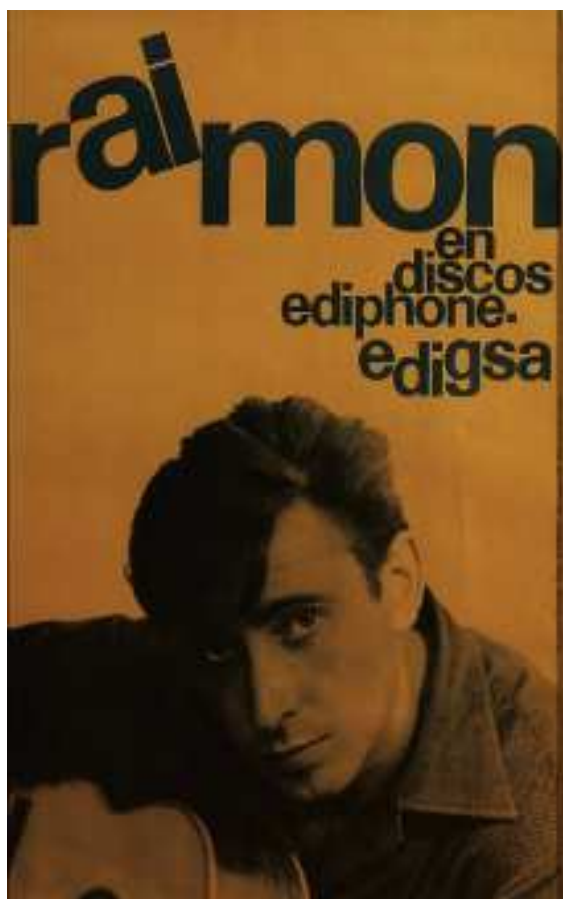
Cinquanta anys no són res

Es compleix enguany, 2009, el cinquantenari d'aquell moment en què un estudiant de Filosofia i Lletres de la Facultat de València, armat amb una guitarra, va deixar de cantar per als amics «Les fulles mortes» i altres llanguides melodies estrangeres llançant caramels per la boca, entrà amb fúria a l'erm de la seua pròpia llengua i va compondre la cançó «Al vent», de la qual ja no s'ha desempallegat. Dos anys després, aquesta cançó, que tingué un recorregut interior per les festes privades, va saltar a l'aire per primera vegada a través d'un contracte formal de 40 duros, a la taverna literària Casa Pedro, en un carreró a l'esquena de la plaça de Rodrigo Botet, a València. Va ser el 1961, amb Joan Fuster, Vicent Ventura i Andreu Alfaro de testimonis i, alhora, de padrins.

Torne a dir una altra vegada el que tantes vegades he escrit d'aquest artista. Per més que Raimon intente espolsar-se el Gran Fantasma de la Dictadura i demane contínuament ajuda als clàssics Ausiàs March, Roís de Corella, Jordi de Sant Jordi i altres poetes del segle xv, foscos o galants, no aconseguirà que el públic de cabells blanquinosos oblide que durant la seua primera època va ser un cantant combatiu, l'efígie irada de la resistència antifranquista, camisa blanca, pantalons negres i una guitarra que tenia sis cordes i una més, la que li servia d'arma. Des d'aquell moment la cançó «Al vent» sonarà sempre al final de qualsevol concert demanada a crits per la gent.

Quan algú es converteix en un símbol ha d'alçar-se cada dia del llit amb l'estàtua pròpia sobre el cap i amb l'obligació de passejar-la pel carrer ja per tota la vida. Encara que la majoria se sentiria feliç sent el pedestal de si mateix, inclosos els coloms que el deixen empastifat, no és aquest el cas de Raimon que, sense renunciar-hi en absolut, porta com una pesada càrrega el fet de ser ja una obligada referència històrica. No està disposat a saludar els amics donant-los una mà de marbre de Carrara. Hi ha qui ho fa amb menys glòria.

No puc imaginar Raimon passejant per les Rambles de Barcelona satisfet de rebre cada cent passos l'abraçada de qualsevol progre de cabells blancs que li parla de batalles passades. Potser altres personatges menys energètics aguanten amb gust aquest martiri de la nostàlgia; en canvi, cada estiu veig Raimon a sa casa penjada al penya-segat del cap de la Nau a Xàbia amb aquella guitarra, que abans era rabiosa i avui és temperada, en silenci, percebent ara sons de mar, vols de cormorans, matisos de llum malva posats en les pàgines de versos

Primer cartell
de Raimon, 1963
Foto: O. Maspons

renaixentistes catalans que
després seran melodies.

Des del principi, Raimon
va obrir dos fronts de
guerra. Lluità contra la
dictadura cantant lletres
colèriques i alhora va
voler expressar els seus
sentiments en la llengua
catalana del seu país com
un fet normal, i els dos
propòsits, que s'unien sota
els gasos lacrimògens quan
els guàrdies dissolien els
seus concerts, pertanyien
a un únic combat. En
arribar la democràcia ja
no tenien sentit aquells

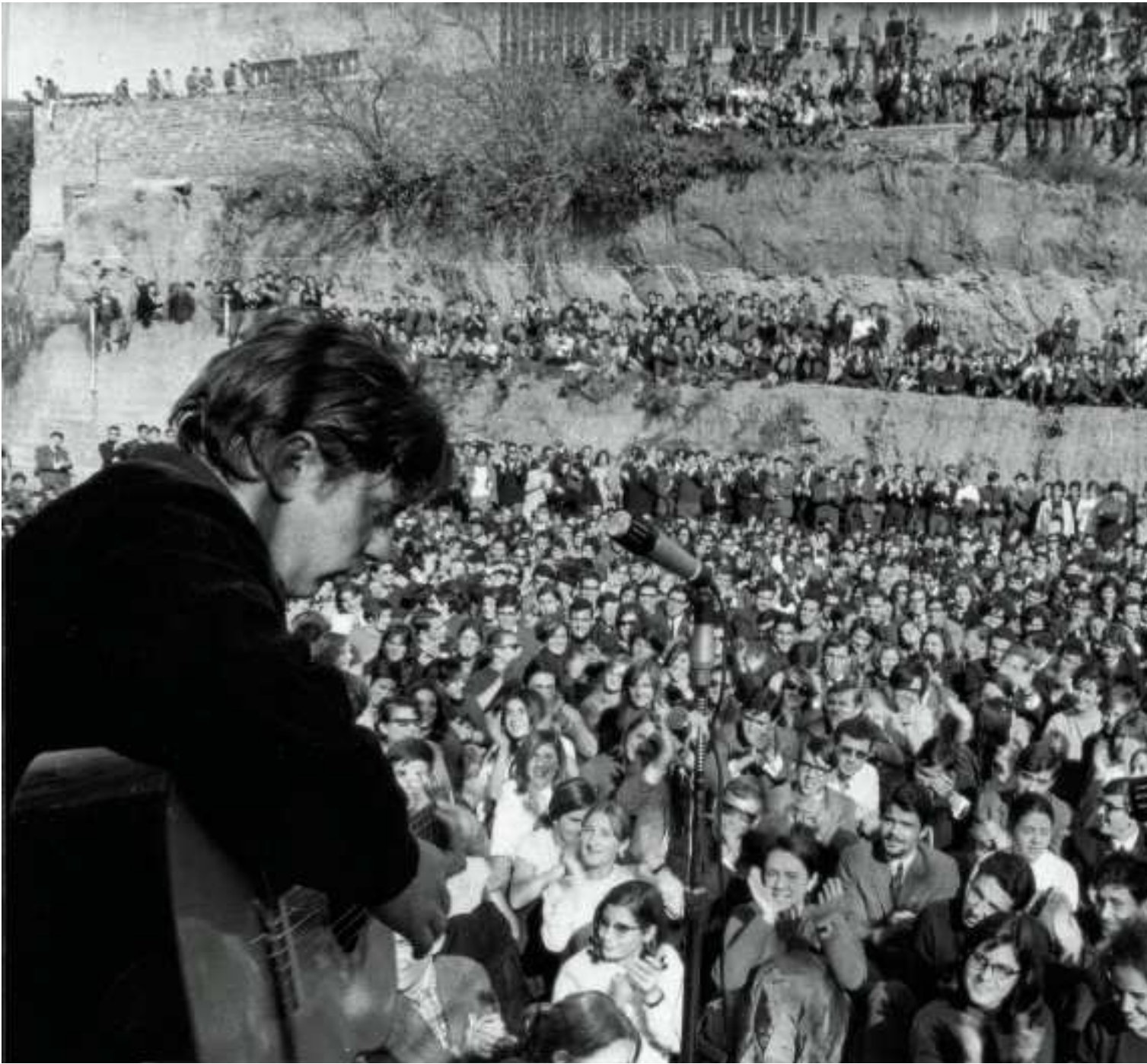
crits d'ira contra les pistoles, sobretot si algunes pistoles després havien canviat de mans, i les cançons de protesta que corejava el públic com una forma d'exorcisme contra la tirania havien perdut la càrrega magnètica. Tot i que enmig de la seua música de combat Raimon, des del principi, treballà també unes lletres plenes de lirisme, això no obstant, aquells joves rojos de primera fila que després van ser subsecretaris, a mesura que envellien, només volien recordar la gola trencada del cantant amb un peu a l'estrep de la cadira de boga, la guitarra als braços arromangats i la grenya com la d'un gall de baralla. Raimon continuava cantant obstinadament en català sense concedir-se una sola caiguda i molt pocs percebien llavors que el so d'aquella llengua era el

segon flanc, i no per això el menys important, de la seua guerra particular.

De la mateixa manera que tots els seus infinits amics van prendre cafè amb García Lorca a l'estació d'Atocha la vesprada de juliol de 1936 que se n'anava a Granada i no hi ha cap escriptor, poeta o periodista que no visità Alberti a la via Garibaldi de Roma durant el seu exili i no trobaràs cap progressista que no haja estat a París al maig del 68, tampoc hi ha cap director general de dretes o d'esquerres que no haja presenciat el recital que va fer Raimon aquella mateixa data a la Facultat d'Econòmiques, els mateixos que uns anys després van encendre el foc de la resistència en el seu concert al pavelló del Real Madrid. Són cites històriques que serveixen de coartada a qualsevol que, després d'haver dut la jaqueta a la tintoreria, desitja prendre un bany de malenconia revolucionària.

Aquesta càrrega política, positiva o negativa, de Raimon no s'ha pogut desactivar després de molts anys de democràcia. Durant el recital de Las Ventas, al setembre de 1997, en memòria del regidor d'Ermua, Miguel Ángel Blanco, assassinat per ETA, quan aquell crim havia aglutinat per primera vegada tots els partits polítics d'Espanya i donà naturalesa a una nova joventut a les manifestacions de repulsa al carrer, heus ací que Raimon es va presentar amb el cor, la guitarra i la gola a la plaça de bous de Madrid per participar en aquell sentiment contra la violència. Quan va sonar el seu nom començà a xiular-lo una part del públic de la dreta de la caverna. No el van xiular per haver sigut un lluitador antifranquista. Aquells joves talossos potser no havien nascut quan Raimon cantava «Diguem no» o rememorava el llarg silenci de la repressió d'on venia. Van tractar de rebentar la seua actuació simplement en sentir les primeres paraules en català d'una cançó lírica, titulada «El País Basc». Continuava oberta la seua segona línia de combat per imposar una normalitat cultural, un front que en aquesta democràcia fins i tot està actiu, ple d'atacs i contraatacs. Al contrari, en la recent manifestació en favor de la Constitució i de l'Estatut a Sant Sebastià el públic va entonar «Al vent» de forma espontània com una bandera de llibertat enfront de la tirania dels violents.

A pesar de tot, cap cantant modern ha estat tan assistit de classicisme com Raimon. Ha cantat amb l'Orfeón Donostiarra, amb l'Orquestra Simfònica de Barcelona davant de la façana de la catedral, ha sigut orlat per Joan Miró i Tàpies, biografat per Joan Fuster i per Josep Pla, adorat per Espriu, citat en discursos d'investidura a la Generalitat catalana. Ha recorregut amb èxit els

MANUEL VICENT

campus de les universitats d'Amèrica del Nord, ha sigut aplaudit al Japó i a tots els països d'Europa sota l'espècie d'artista compromès amb la cultura. No es pot eixir il·lès de la glòria després d'introduir tots els acords possibles entre els versos d'amor més críptics d'Ausiàs March, de l'obra d'art «Veles e vents» i d'alguns poemes tel·lúrics o irònics d'Espriu.

La major part de l'energia, l'ha usat Raimon en aquest segon front de la seua lluita. Aquella generació que en aquest país va obrir les portes de la llibertat és tributària d'aquest artista i cada vegada que té l'ocasió li demostra la seua admiració. Però em sembla que Raimon ha tingut sempre un ideal molt més profund que la lluita política. Amb tota probabilitat aquest cantant arribà carregat de lirisme als escenaris, disposat a transformar la seua llengua en vehicle de sensacions intenses i subtils de inspiració pròpia. Va ser l'opressió cultural davant d'aquest interès la que va convertir el cantant en un lluitador polític. Potser va pensar llavors: algun dia hi haurà llibertat a Espanya i Ausiàs March o Joan Timoneda o Espriu sonaran amb la meua veu als grans escenaris, i si per això cal fer caure el dictador, pose mà a l'obra, ací hi ha la meua gola i la meua guitarra.

El veig cada estiu al penya-segat de la Nau. Volen per baix els cormorans cap a la llum del cap de Moraira, que és malva. Hi ha una brisa de pins. Estem davant d'un vi i un formatge parmesà. Raimon fins i tot té intacta la capacitat de còlera o d'ironia que ell resol amb sonores riellades. Però de la seua integritat i desencant continuen naixent ara els mateixos acords íntims que no van aconseguir obrir-se camí enmig de la lluita política i que s'estan imposant entre un públic sense els cabells grisos en un món que està entre les potes dels cavalls. Aquest segon front dona l'autèntic perfil de Raimon.

Institut Químic de Sarrià, Barcelona, 1966. Foto: J. Puvill